

De Bijbel queer gelezen

Piet Warners

Wat is dat nu weer? Dat was mijn eerste gedachte bij het zien van de ondertitel van het boek 'Onder de regenboog'. Ik denk dat de meeste lezers dezelfde gedachte zullen hebben. Queer is een Engels woord. Mijn engelse woordenboek geeft als betekenis: vreemd; raar; naar gevoel hebbend; geschikt; homoseksueel. Het gaat om de laatste betekenis - maar dan in bredere zin. Het wordt door lesbo's, homo's, biseksuelen en transseksuelen (LHBT) als een soort geuzenwoord gebruikt. Merk op: pedoseksuelen worden hier niet genoemd; dat is een brug te ver en moet dat ook blijven.

Zo wordt tegelijk de vraag gesteld naar de grenzen van wat wel en wat niet kan binnen Bijbels kader. LHBT zijn niet 'gevoel' - ze zijn qua seksualiteit anders dan de grootste helft van de mensheid. Is dat erg? Veel mensen beschouwen het als een zondige afwijking van het gemiddelde.

Ze menen daar ook bijbelteksten voor te hebben. Zo wordt grote waarde gehecht aan enkele teksten uit Leviticus om dit oordeel te staven, terwijl de meeste voorschriften in datzelfde bijbelboek niet gekend worden, laat staan dat er gehoor aan gegeven wordt. Iedereen leest de bijbel selectief en vanuit zijn eigen gedachten en (heteroseksuele) vooroordelen. Het is heel goed om dat jezelf bewust te maken. Mooi vind ik dat verwoord op pagina 99 van dit boek: "Het lezen,

interpreteren en toepassen van bijbelse teksten gebeurt altijd in een bepaalde context. Iedere lezer voert vanuit zijn eigen achtergrond een kritische dialoog met de Bijbelse tekst. Twee werelden komen bij elkaar en zo ontstaan nieuwe perspectieven."

Het boek bestaat uit artikelen geschreven door mensen die betrokken zijn bij het WHT (werkverband van Queer theologen; vroeger heette het werkverband van Homotheologen, vandaar nog die afkorting). De titel duidt aan dat ook zij gelovig deel hebben aan het Verbond waarin Gods barmhartigheid over de mensen in hun veelkleurigheid en verscheidenheid gaat. Vrouwen en mannen schrijven een artikel over Bijbelse gegevens - ieder met zijn en haar eigen keuze en benadering van teksten. Het gaat niet over de al eerder genoemde teksten uit Leviticus of die uit Romeinen 1. Terecht denk ik - daar is genoeg over geschreven en het

nog een keer uitleggen zou een soort achterhoedegevecht zijn.

Ondeugend

In zijn Voorwoord spreekt de VU-hoogleraar praktische theologie Ruud Ganzevoort over "een ondeugend boek. De schrijvers houden zich niet altijd precies aan de gangbare regeltjes van de uitleg. Ze zeggen het opzettelijk soms net wat te spannend." Dat maakt het lezen van het boek spannend. Soms voel je je behoorlijk op het verkeerde been gezet - geneigd tot tegenspraak en wenkbrauwen fronsen. Dat betekent dat het boek oproept tot dialoog. Een dialoog die het denken in 'wij en zij' wil overstijgen. Immers nog altijd is er die nare tegenstelling als het gaat om seksuele geaardheid. Nog altijd is het lastig voor mensen 'uit de kast te komen'. En: "als je moet zwijgen over wie je werkelijk bent, leidt dat tot een langzame geestelijke dood. Door zelfhaat, zelfvervreemding en verlies van zelfvertrouwen dreig je jezelf kwijt te raken en daarmee het leven." (pagina 124). Dat is een impliciete noodkreet waar niet aan voorbij gegaan mag worden. Juist niet in de context van de gemeente van Christus. "Er is niet 'Jood of Griek', 'slaaf of vrije man', 'mannelijk en vrouwelijk' - jullie zijn allemaal één persoon in Christus..." Deze tekst uit Galaten 3: 28 wordt gedegen onderzocht en uitgelegd (pagina 141 en verder) en in het verband van dit boek ook toegepast op de gemeente "waar gender en seksuele geaardheid hun belang kwijt raken zonder afgeschafte te zijn" (pagina 150). Soms ook roept het boek een glimlach op - bij voorbeeld waar

gesproken wordt over "de maagd Maria: een 'puur' medium voor heteroseksuele voortplanting" (pagina 76). Is andere voortplanting mogelijk binnen het menselijk leven? Ook waar lesbische stellen hun kinderwens vervullen - en dat is ze van harte gegund - komt er toch ook via inseminatie een heteroseksueel element om de hoek kijken. Zonder het verschil in geslachten gaat het nu eenmaal niet. Soms ook kun je vinden dat het toch wel wat te ver gaat. De honderdman uit Lucas 7 had een slaaf voor wie hij om genezing vroeg. Er moet dus sprake zijn van een bijzondere relatie tussen deze centurio en die slaaf. Als mogelijkheid wordt geopperd om het in dit verband te vertalen met 'vriendje'. Het woord dat daar in het Grieks gebruikt wordt heeft nergens in de Bijbel die betekenis. Ook en juist helemaal niet in de Griekse vertaling van het Eerste Testament, waar de Eeuwige Israël aanspreekt met dit woord.

Het is een boek dat in ieder geval veel oproept en zeer tot nadenken en veelal ook tot omdenken stemt. Als je het wil lezen begin dan niet met de inleiding, waarin de theorie ontwikkeld wordt, maar bij hoofdstuk 2, om je elke keer weer te laten verrassen door een andere benadering dan je doorgaans gewend bent. Lees het 'open-minded'. Je zult er soms door verrijkt worden!

Onder de regenboog. De Bijbel queer gelezen
Onder redactie van Adriaan van Klinken en Nienke Pruiksma
Uitgeverij Skandalon
ISBN 978-94-90708-12-2
220 pagina's, prijs € 19,50

BOEKEN

tijd. Boeiend is te lezen hoe het atheïsme vele variaties en betekenissen kent.

Poëzie

Een tussenstap is het hoofdstukje over God in de poëzie. Hierin komen de verschillende dichters aan het woord die zich hebben gebogen over de vraag wie God is. U komt bekende en minder bekende dichters tegen. Daarna wordt u meegenomen in een hoofdstukje dat gaat over de Godsbeelden wereldwijd. De diverse godsbeelden in de verschillende godsdiensten passeren de revue. Het polytheïsme wordt uitgelegd, het monotheïsme, maar ook de godsbeelden in Hindoeïsme en Islam. Het is heel verhelderend te vernemen hoe het monotheïsme is ontstaan als antwoord op de vragen van die tijd. De godsdienstwetenschappelijke benadering van de vraag naar God is boeiend en verhelderend in een samenleving waar de verschillende godsdiensten samenkomen.

Een boekje dus om aan te bevelen, want het neemt u mee in de actualiteit en de discussie over een eeuwenoude vraag; Wie is God?

Wie is God? Een vraag van alle eeuwen. Onder redactie van Hanna van Dorsen.
Boekencentrum, Zoetermeer, 2010; € 8,90 (een boekje uit de Toer reeks).

De maaltijd vieren

In de prachtige reeks Werkboekjes voor de eredienst is weer een nieuw nummer verschenen. Het is nummer 36 en heeft als titel "De Maaltijd vieren". U zult onmiddellijk begrijpen dat dit boekje gaat over het avondmaal. De redactie meldt dat er iets te vieren valt. De serie bestaat nu meer dan twintig jaar en daar mag dus een feestedie niet ontbreken. Waar wordt er iets gevierd? Dat is de vraag. Het antwoord laat niet lang op zich wachten: We vieren de Maaltijd. Inderdaad met een hoofdletter geschreven. Men heeft daarom gedacht: We maken een boekje over de Maaltijd van de Heer. Daar komt de verbondenheid met Hem, met Jezus Christus, het meest tot uitdrukking. Wat wil je nu in dit boekje zetten? Een nieuwe orde van dienst, nieuwe teksten die gebruikt kunnen worden? Besloten werd om de eigen ervaringen van de redactieleden in beeld te brengen. Daarom ook de ondertitel van het werkboekje De beleving van het avondmaal in tien persoonlijke schetsen. Zo'n uitgangspunt is dus subjectief. Wat ervaar je? Dat is de vraag. Wat ontroert je als je de Maaltijd viert? Wat heeft je geïnspireerd en hoe kan het anderen weer inspireren?

Besloten is om uit te gaan van een lied. Welk lied is voor jou verbonden met de viering van het avondmaal. Een boeiend uitgangspunt, want deze vraag kan een ieder van ons ook stellen. Welke lied zou jij met de ander willen delen? Waarom ontleen je er inspiratie en vreugde aan, want er wordt toch iets gevierd. Natuurlijk ga ik u niet verklappen welk lied er uitgekozen is en welk lied mij zelf in deze bundel het meest heeft geraakt. Dat moet u zelf maar ontdekken. Er komen bekende en onbekende teksten langs. Ze worden nu eens gelezen en dan weer gezongen. Ze stammen uit verschillende tradities en kerken. Dat maakt het boekje toegankelijk en inspirerend.

Het boekje wil een werkboekje zijn. Het is uitstekend te gebruiken in een gespreksgroep of catechesekring. De gekozen teksten en liederen kunnen worden gelezen en/of gezongen. De begeleidende tekst is te gebruiken als inleiding voor een gesprek en verdieping.

Wim van Beek, e.a., De Maaltijd vieren, De beleving van het avondmaal in tien persoonlijke schetsen.
Boekencentrum, Zoetermeer, 2010, 39 blz. € 5,00.

Arie Moolenaar

Wie is God?

Arie Moolenaar

"Wie is God? Een vraag van alle eeuwen", zo luidt de titel en ondertitel van een boekje. U begrijpt direct dat we midden in de actualiteit zitten. De vraag wie God nu wel is, of Hij bestaat of gebeurt, is immers een vraag die is opgeroepen door ds. Hendrikse uit Middelburg. De synode van de Protestantse Kerk heeft er aandacht aan besteed in een synodevergadering. Daarom is het goed dat dit boekje is uitgekomen. U kunt het zelf lezen, maar ook gebruiken in een gespreksgroep, want achterin zijn per hoofdstuk vragen opgenomen.

Er zijn zes hoofdstukjes. Het eerste gaat in op de vraag wie de God van de Bijbel nu is? Over wie hebben we het als we over God spreken? Die vraag wordt afgetast. "God is JHWH. Bij deze God hoort een verhaal, een verhaal over ontmoetingen, onderlinge relaties. Een verhaal ook vol verlangens, klachten, dromen, pijn en lijdens." U begrijpt, dat dit het verhaal van Jezus is. Het tweede hoofdstukje neemt u bij de hand de Bijbel door. Welke namen van God komen

we in de Bijbel tegen, wat willen die namen zeggen en wat betekenen ze voor ons nu?

Adonai

We lezen over Elohiem, JHWH, El Sjaddai, Adonai. Maar ook de vraag naar het mannelijke godsbeeld komt ter sprake. Mensen spreken in menselijke taal over God, daarom lezen we over God als rots, bruidegom, koning, adelaar, God als moeder. In het tweede testament, zo wordt het Nieuwe Testament aangeduid komen we de namen tegen van Theos (God), Kurios (Heer), Pater (Vader), Abba (Vader). Vooral die laatste naam duidt een vertrouwensrelatie aan en is verbonden met Jezus Christus. Tevens wordt het Onze Vader kort 'uitgelegd'. In het derde hoofdstukje wordt afgetast wat het wil zeggen als we spreken dat God een Drie-eenheid is. De triniteit geeft aan dat God Vader, Zoon en Heilige Geest is. Waarom hebben mensen dit zo geduid, wat hebben ze tot uitdrukking willen brengen. Kunnen we nog met deze geloofsduiding uit de voeten of geven we er een andere interpretatie aan?

Boondschap

Vanzelfsprekend komt Jezus ter sprake: "Daar vind je God." Het gaat volgens de schrijver om drie

Een vraag van alle eeuwen

dingen: "De boondschap, de weg en de mens horen bij elkaar." Ook wordt afgetast wat het wil zeggen dat Jezus de Zoon van God is, nee dat Hij God is. Jezus hoort wezenlijk bij God en God is er op gericht om ons bij Hem te laten horen. Een kernwoord dat in dit hoofdstukje opduikt is het woord relatie. Het vierde hoofdstukje heeft als titel 'God bestaat niet'. U begrijpt, hier wordt nader ingegaan op het boek van ds. Hendrikse, die schrijft dat God 'gebeurt'. Wat wil hij daarmee zeggen, is het iets nieuws wat hij naar voren brengt of is dit eerder gehoord? Daarbij wordt de betekenis van het woord atheïsme verklaard en toegelicht in onze huidige